

Fenòmens geològics que generen risc

Pere Buxó

Àrea de Geotècnia i Prevenció de Riscos Geològics

ICGC
Institut
Cartogràfic i Geològic
de Catalunya

**Generalitat
de Catalunya**

An aerial photograph of a mountain valley. In the foreground, a large, grey, rocky debris fan slopes down from the right towards a river valley. The river valley is green and contains a small town. In the background, high, rugged mountains are covered in snow and glaciers. The sky is clear and blue.

L'increment de població i el desenvolupament estan incrementant la nostra exposició als moviments del terreny. El canvi climàtic està canviant els patrons de risc

El terreny, és estable?

Dissolució de capes inferiors del terreny

Besalú 1995, carrer Ginesta

Destrucció d'infraestructures i edificis

Caiguda de roques

© ICGC, Artesa de Segre 2009

Interrupció comunicacions

Vides en risc

Canvis en les forces internes del terreny degut a l'aigua o terratrèmols

Tots els moviments del terreny generen el mateix risc?

Relativament segur

- Possible evacuació
- Danys en edificis poden ser perillosos

Risc induït per moviment del terreny

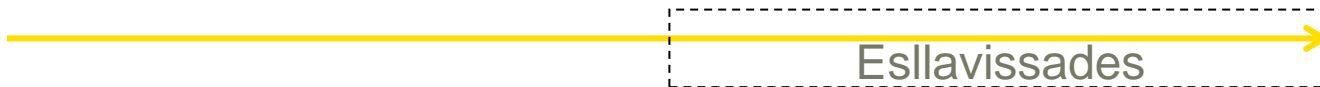

Velocitat + Força d'impacte

Perillós

- Evacuació sovint no és possible
- Altes forces d'impacte danyen edificis i poden ferir/matar persones

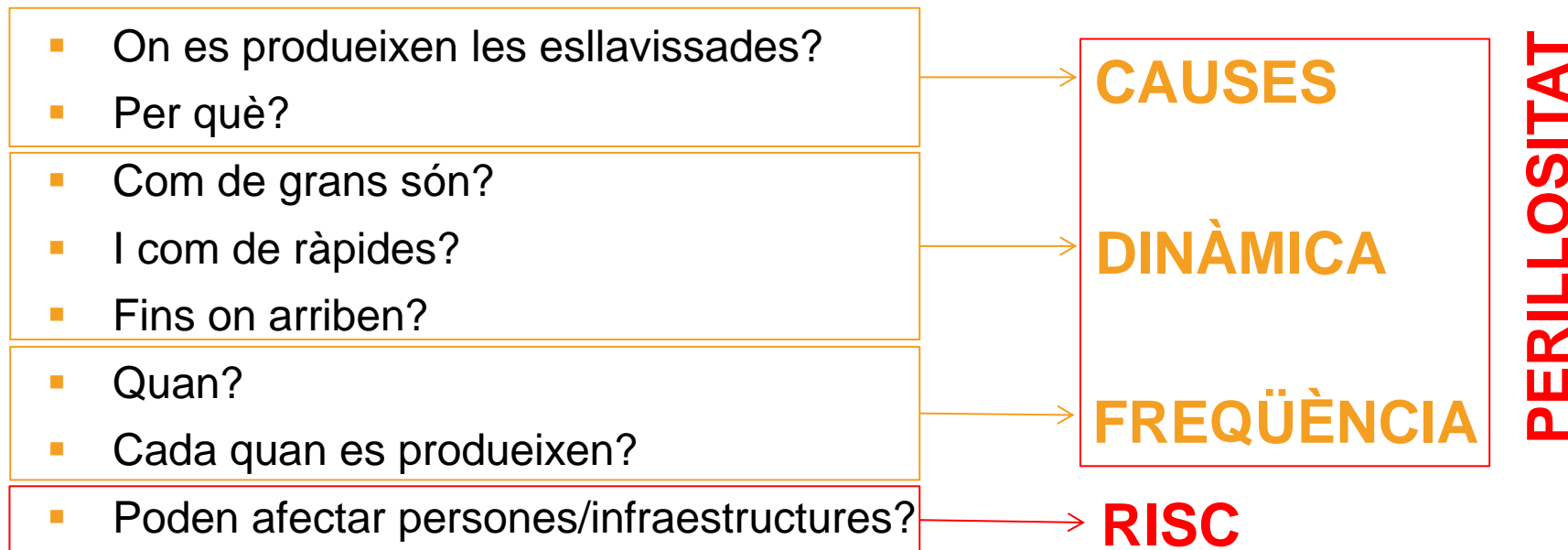
Què és una esllavissada?

- Un moviment d'una massa rocosa, de terra o d'arrossegalls, pendent avall d'un talús o vessant.
- Els factors (naturals) que les desencadenen són: **pluges**, **terratrèmols**, **fusió de neu** o **permafrost**

©NASA's Goddard Space Flight Center Conceptual Image Lab

Les GRANS preguntes...

Avaluació de la perillositat/risc

Millora de la planificació
urbanística (Prevenció)

Mitigació del risc
(Prevenció/Protecció)

Quins tipus d'esllavissades hi ha?

- Depenent de:
  - Litologia (tipus de roca/sòl)
  - Morfologia terreny (pendent, discontinuïtats, ...)
  - Factor desencadenant

(IGC, 2008)

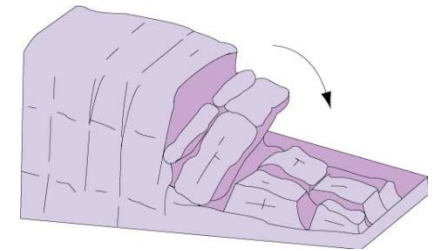
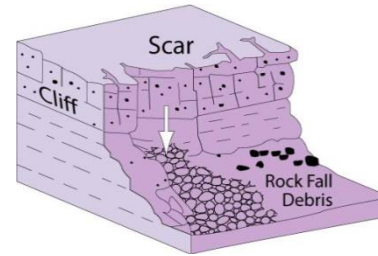
Tipus de material

Mecanisme

Material	ROCK	DEBRIS	EARTH
FALLS	Rock fall 	Debris fall Scree Debris cone 	Earth fall Scar Colluvium Debris cone
TOPPLES	Rock topple 	Debris topple Debris cone 	Earth topple Cracks Debris cone
SLIDES	Single rotational slide (slump) Failure surface 	Crown Scarp Head Minor Scarp Failure surface Multiple rotational slide 	Successive rotational slides
	Rock slide 	Debris slide 	Earth slide
SPREADS	Normal sub-horizontal structure Clay shale Gully Camber slope Dip and fault structure (planned off by erosion) Thinning of beds Plane of décollement Competent substratum 	Valley bulge structure (planned off by erosion) e.g. cambering and valley bulging 	Earth spread
FLOWS	Solifluction flows (Periglacial debris flows) 	Debris flow 	Earth flow (mud flow)
COMPLEX	e.g. Slump-earthflow with rockfall debris 	e.g. composite, non-circular part rotational/part translational slide grading to earthflow at toe 	

© BGS

Caigudes de roques: Causes

Despreniment (Índia, 2018)

© Pushendra Kumar

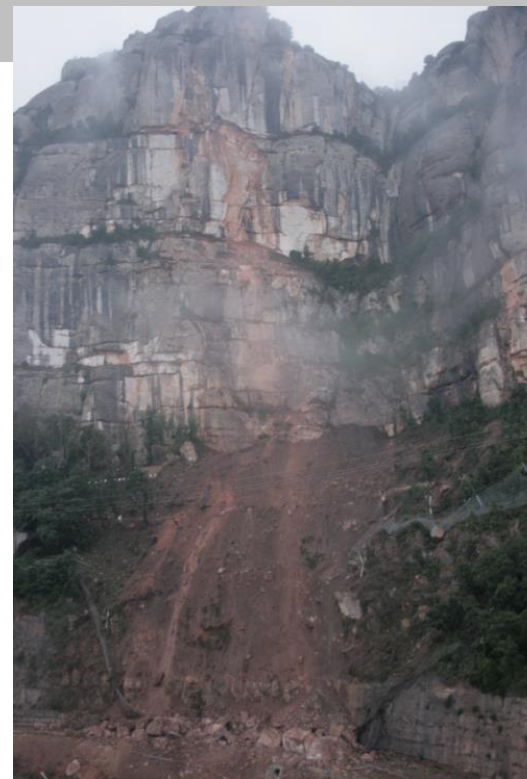
Bolcada (Xina, 2014)

© euronews

- Propagació discontinuïtat causes diverses
- Pèrdua estabilitat zona baixa de la massa inestable

Caigudes de roques: Indicadors

© UPC

- Discontinuitats/Esquerdes obertes
- Evidències de despreniments passats
- Blocs roca en zones susceptibles a erosió

Caigudes de roques: Dinàmica

- Velocitat alta

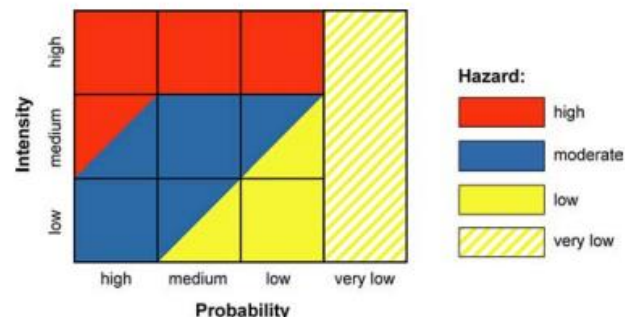
- Determina la **intensitat** d'una caiguda de roques:

Volum → Energia cinètica → Força d'impacte

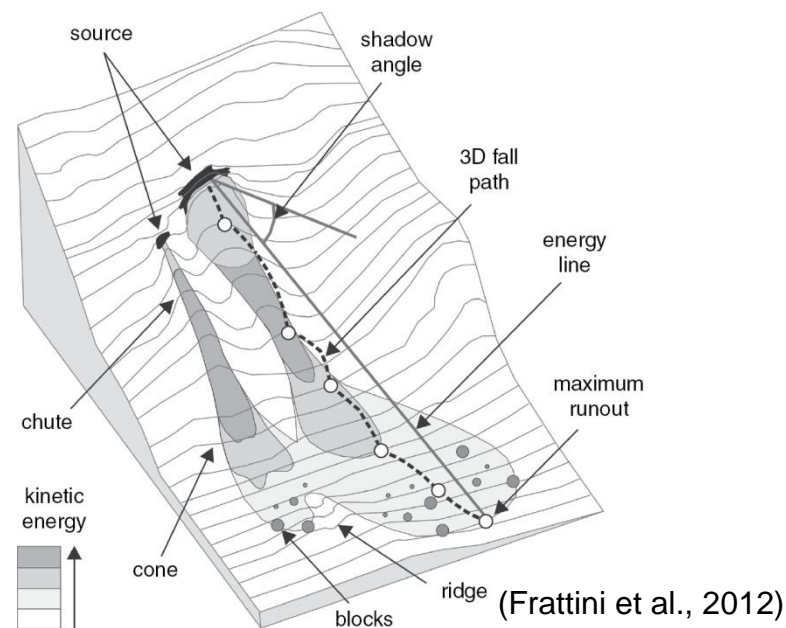
- Energia < 30 kJ → Intensitat baixa
- 30 kJ < Energia < 300 kJ → Intensitat mitja
- > 300 kJ → Intensitat alta

- Incerteses:

- Rebots/trajectòria
- Fracturació

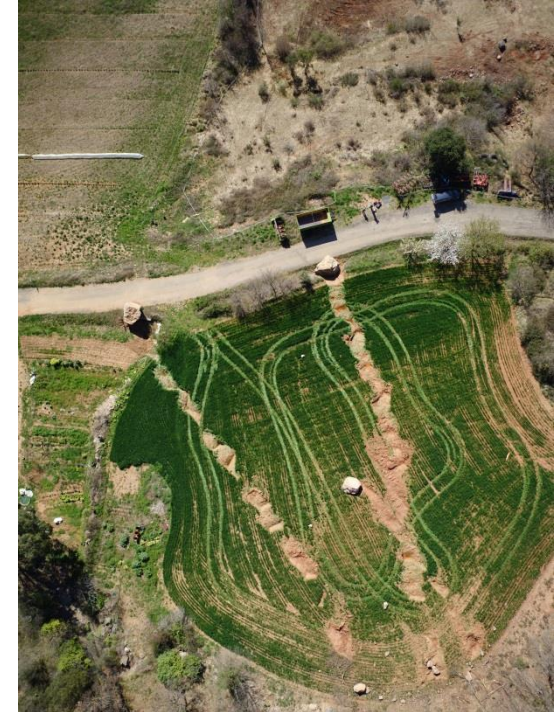
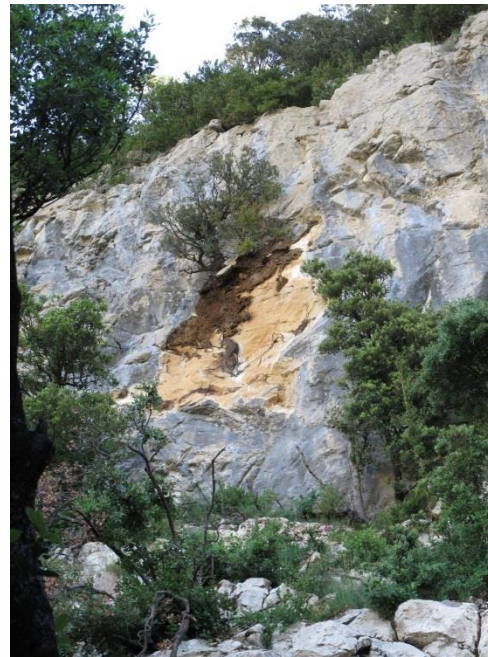
(Lateltin et al., 2005)

(Frattoni et al., 2012)

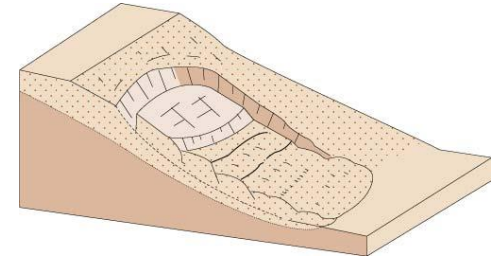
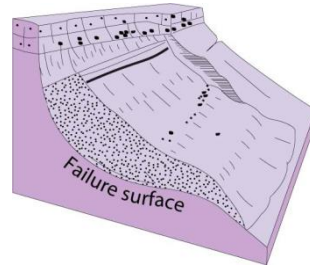
Caiguda de roques: Observacions

- Zona sortida bloc
- Trajectòria
- Rebots
- Dimensions

© UPC

Lliscaments: Causes

- Massa que es trenca i es mou vessant avall sobre una superfície
- Característiques geotècniques/estructurals favorables + Factor desencadenant
- Pèrdua de resistència degut al factor desencadenant (ex. sòls: augment pressió intersticial)

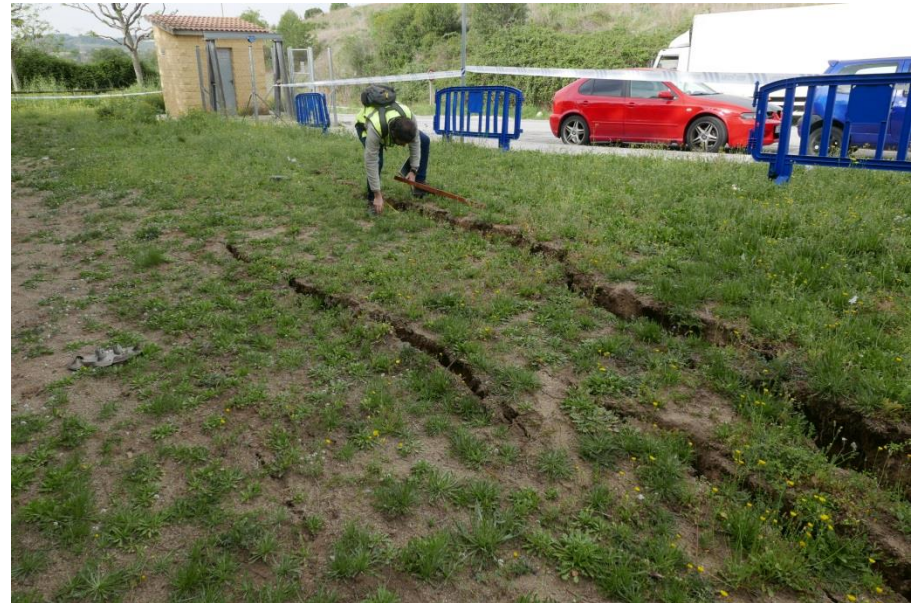
© The Weather Network

Lliscaments: Indicadors

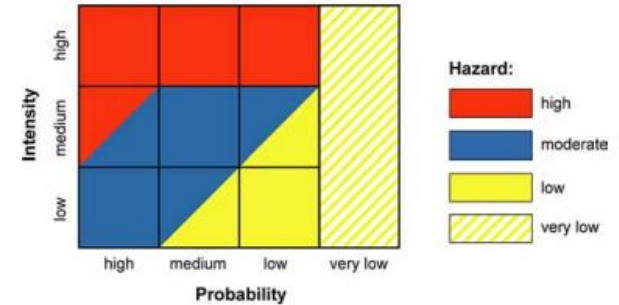
- Esquerdes en el terreny
- Arbres inclinats
- Morfologia del terreny → antics lliscaments

© SA Geography - MySchoolStuff

Lliscaments: Dinàmica

- Determina la intensitat d'un lliscament: Velocitat
  - Velocitat < 2 cm/any → intensitat baixa
  - Velocitat: dm/any → intensitat mitja
  - Velocitat > 1 dm/dia → intensitat alta

- Problemàtica associada
  - Mecanismes/comportaments molt diversos (sòlid/flux)
  - Canvis de velocitat difícils de predir

Lliscaments: Observacions

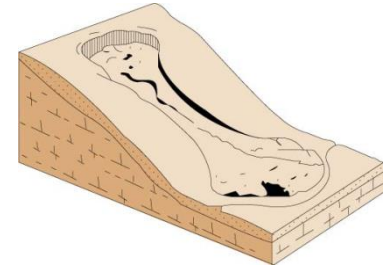
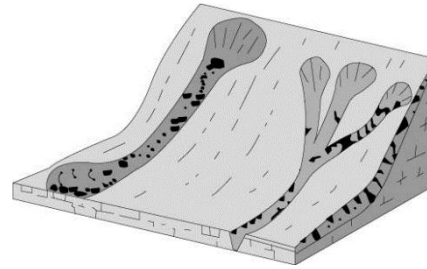
- Cicatrius= zona inici esllavissada
- Dipòsits de material movilitzat
- Distància recorreguda

© viurealspirineus.cat

Fluxos torrencials: Causes

- Fluxos d'aigua amb grans quantitats de material sòlid (>50%)
- Iniciats com un lliscament o com una torrentada que va mobilitzant cada vegada més sediment
- Produïts degut a pluges intenses

© UPC

Phillips & Davies, 1991

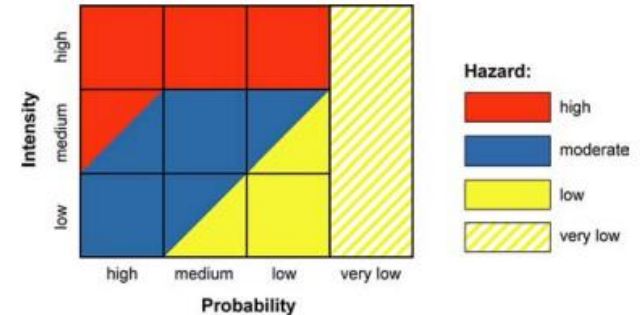

Fluxos torrencials: Indicadors

- Material disponible per ser transportat+Pendent
- Dipòsits d'antics fluxos
- Zones canalitzades

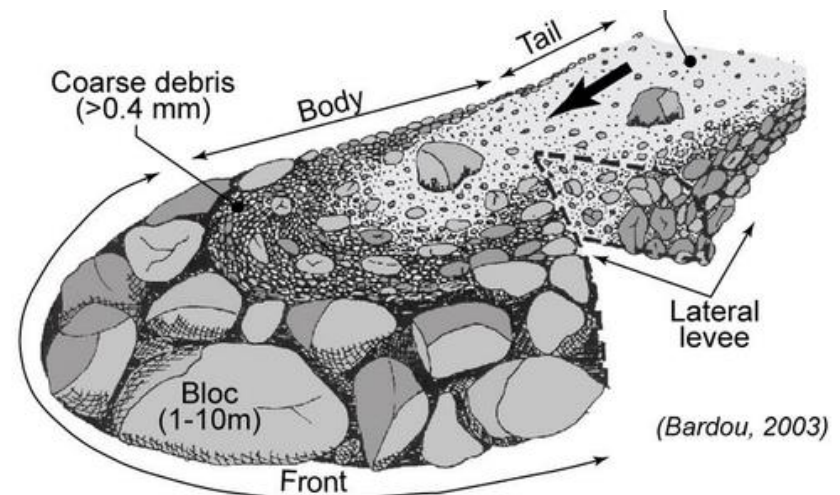

Fluxos torrencials: Dinàmica

- Velocitats altes! (fins a 20 km/h)
- Forces d'impacte molt elevades
- Determina la intensitat: velocitat i alçada del front del flux

- Problemàtica associada:
  - Mecanisme molt complex (fluid viscós)
  - Poden moure's distàncies molt llargues
  - Poden arribar a zones planes

Fluxos torrencials: Què podem observar?

- Volum material movilitzat
- Aigua+material sòlid (aspecte viscos) o material sòlid
- Zona d'inici + zona trajecte (canalitzada) + zona dipòsit

Fenòmens induïts per l'home

- Degut al desenvolupament → factors condicionants de moviments del terreny alterats

© Jorge Moto

Mitigació risc

- Mitigació del risc com a acció preventiva (abans que comenci el moviment de massa)

©Geobrugg

©Geobrugg

- Mitigació del risc com a resposta (una vegada el moviment de massa s'ha iniciat)

- Sistemes d'alerta i alarma

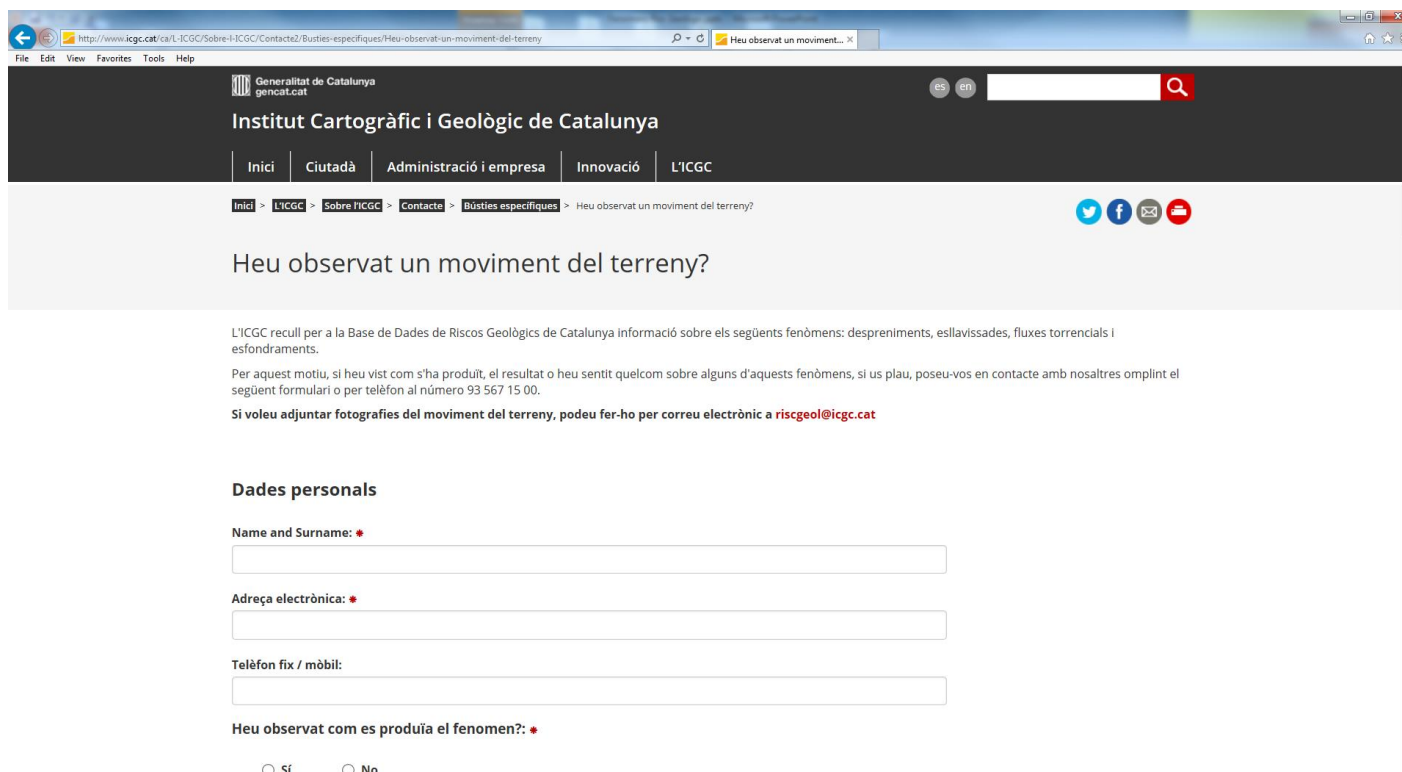

©bluewin.ch

Col·laboració?

- Heu observat un moviment del terreny?

<http://www.icgc.cat/ca/L-ICGC/Sobre-l-ICGC/Contacte2/Busties-especificques/Heu-observat-un-moviment-del-terreny> Google: “Heu observat un moviment del terreny?”

The screenshot shows a web browser window displaying the ICGC website. The page title is "Heu observat un moviment del terreny?". The website header includes the logo of the Generalitat de Catalunya and the text "Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya". The navigation menu includes "Inici", "Ciutadà", "Administració i empresa", "Innovació", and "L'ICGC". The breadcrumb trail is "Inici > L'ICGC > Sobre l'ICGC > Contacte > Busties específiques > Heu observat un moviment del terreny?". The main content area contains the following text:

L'ICGC recull per a la Base de Dades de Riscos Geològics de Catalunya informació sobre els següents fenòmens: despreniments, esllavissades, fluxes torrencials i esfondraments.

Per aquest motiu, si heu vist com s'ha produït, el resultat o heu sentit quelcom sobre alguns d'aquests fenòmens, si us plau, poseu-vos en contacte amb nosaltres omplint el següent formulari o per telèfon al número 93 567 15 00.

Si voleu adjuntar fotografies del moviment del terreny, podeu fer-ho per correu electrònic a riscgeol@icgc.cat

Dades personals

Name and Surname: *

Adreça electrònica: *

Telèfon fix / mòbil:

Heu observat com es produïa el fenomen?: *

Sí No

Referències

- Frattini, P., Crosta, G., & Agliardi, F. (2012). Rockfall characterization and modeling. In J. Clague & D. Stead (Eds.), *Landslides: Types, Mechanisms and Modeling* (pp. 267-281). Cambridge: Cambridge University Press.
doi:10.1017/CBO9780511740367.023
- Lateltin, O., Haemming, C., Raetzo, H., Bonnard, C. (2005) Landslide risk management in Switzerland. *Landslide*, 2: 313-320
- Phillips, C. J. and Davies, T. R. H. (1991): Determining rheological parameters of debris flow material, *Geomorphology*, 4, 101–110
- Bardou, E. (2003): Methodologie de diagnostic des laves torrentiels sur un bassin versant, Ecole Polytechnique de Lausanne, these doctorale, 188 pp.(in French).

Moltes gràcies!

**Institut Cartogràfic i Geològic
de Catalunya**

Parc de Montjuïc,
E-08038 Barcelona

41°22'12" N, 2°09'20" E (ETRS89)

 www.icgc.cat

 icgc@icgc.cat

 twitter.com/ICGCat

 facebook.com/ICGCat

Tel. (+34) 93 567 15 00

Fax (+34) 93 567 15 67

